

پوهنتون اسلام
پوهنځي شرعيات و قانون
پروگرام ماستري فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معیست امور علمی

عنوان:

ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه فقهای اهل

سنت، تشیع و کورد جزای افغانستان

(رساله ماستري)

محصل: محمد عاطف "دایمی"

استاد رهنما: پوهاند وزیر محمد "سعیدی"

سال: ۱۴۰۱ ه.ش. ۱۴۴۴ ه.ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

عنوان:

ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه فقهای اهل سنت، تشیع و کود جزای افغانستان

(رساله ماستری)

محصل: محمد عاطف "داعی"

استاد رهنما: پوهاند وزیر محمد "سعیدی"

سال: 140۱ هـ.ش. 1۴۴۴ هـ.ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارتمنت فقه و قانون

بورده ماستری

تصدیق نامه

محترم محمد حافظ ولد ولي محمد: ID: 99-757-MSF-SH محصل دور هشتم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه فقهای اهل سنت، تشیع و کود جزای افغانستان به روز سرسینه تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۳ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و په اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۱۵ (نمره به عدد) حسناد و پنج (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور مومن حلیمی	عضو هیات	
۲	دکتور مصباح الله عبدالباقي	عضو هیات	
۳	استاد وزیر محمد سعیدی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورده ماستری

چکیده

موضوع این پژوهش بررسی ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه فقهاء احناف، تشیع و کود جزای افغانستان می‌باشد. غالباً حکم جنایات عدوانی و مجازات قتل عمد در فقه اسلامی، قصاص است. اما آنچه مسلم و قطعی است این که فقیهان اهل سنت و شیعی و اندیشمندان حقوق و فقه اسلامی، با کمی اختلاف نظر، جنایات علیه انسان را به عمد، شبه‌عمد و خطاء محض تقسیم می‌نمایند. ضمناً، جرم ضرب و جرح منجر به فوت که در قالب بحث قتل شبه عمد شامل می‌شود، از منظر فقهای اسلامی دیدگاه‌هایی در زمینه داده شده است و هر یک با ارائه عناصر این جرم، مجازات آن را در نظر گرفته‌اند و اکثراً به دیه، قصاص، زایل شدن حق و وصیت و حق ارث می‌باید شد اجماع نظر دارند، اما در صورت اجرایی آن و همچنان در خصوص ماهیت آن یک سلسله اختلافات میان فقهای اهل سنت و اهل تشیع موجود است. بنابراین، پرسشی که از این بحث قابل طرح است، این است که ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقهاء و کود جزای افغانستان چگونه است؟

با توجه به منابع حاضر و پژوهشی که در فرایند این تحقیق صورت گرفت، نتایج حاصله آن را قرار ذیل مورد بحث و بررسی قرار می‌دهیم:

1. جرم ضرب و جرح منجر به فوت از باب ماهیت، به قتل اطلاق می‌گردد که مجنی علیه با وارد کردن ضرب و جرح قصد کشتن شخص را نداشته باشد، اما قتل تحقق یابد.
2. فقهای کرام اعم از فقهای امامیه و فقهای اهل سنت در خصوص ارکان متشکله این جرم توافق نظر دارند.
3. در خصوص مجازات جرم ضرب و جرح منجر به فوت، فقهای کرام همه توافق نظر دارند و به موارد چون دیه و کفاره، محروم شدن از میراث و وصیت اشاره دارند.
4. همچنان، کود جزای افغانستان در خصوص مجازات جرم ضرب و جرح منجر به فوت دیدگاه دیگری دارد و مجازات مجنی علیه را با در نظر داشت شرایط امروزی مورد مجازات قرار داده است و دو نوع مجازات را که در صورت عادی و مشخصه باشد در نظر گرفته است.

5. همین طور صحنه جرم و آثار مربوط به جرایم نیز از ضروریات بحث ضرب و جرح می‌باشد اینکه دانسته شود.
کلید واژه: ضرب، جرح، فوت، فقه، جزاء، آثار، کود جزاء.

فهرست مطالب

صفحات	عناوین
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	مقدمه
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1. بیان مسأله
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	2. سوالات تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	3. فرضیهی تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	4. پیشینه تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	5. جنبه نوآوری تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	6. ضرورت و اهمیت تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	7. روش تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	8. اهداف تحقیق
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	9. سازماندهی تحقیق

فصل اول

مفاهیم و کلیات

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-1-1. مفاهیم
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-1-1-1. مفهوم جرم
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-1-1-2. مفهوم ضرب
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-1-1-3. مفهوم جرح
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-1-1-4. مفهوم قتل شبه عمد
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-1-1-5. مفهوم فقه
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-2. کلیات
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-2-1. پیشینه جرم ضرب و جرح منجر به فوت
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-2-2. مصادیق جرم ضرب و جرح منجر به فوت
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-2-3. عناصر متشکله جرم ضرب و جرح منجر به فوت
	DEFINED.
Error! Bookmark not defined.	الف: عنصر قانونی
Error! Bookmark not defined.	ب: عنصر مادی
Error! Bookmark not defined.	ج: عنصر معنوی
ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.	1-2-4. وسایل اثبات جرم ضرب و جرح منجر به فوت
	DEFINED.
Error! Bookmark not defined.	الف: اقرار
Error! Bookmark not defined.	ب: شهادت

فصل دوم

مصادق ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقها

2-1 دیدگاه فقهای اهل تشیع. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-1-1 ایراد جنایت غالباً سرایت کننده به نفس ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-1-2 ایراد جنایت اتفاقاً سرایت کننده به نفس بدون قتل. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

الف: دیدگاه مبتنی بر عمدی بودن قتل. Error! Bookmark not defined.

ب: دیدگاه مبتنی بر شبه عمد بودن قتل. Error! Bookmark not defined.

2-1-3 بررسی ادله طرفداران عمدی بودن قتل. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-1-4 بررسی ادله طرفداران غیرعمد بودن قتل. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-2 دیدگاه فقهای اهل سنت. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-2-1 ماهیت ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقهای اهل سنت! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-2-2 آثار جرم بر قتل شبه عمد از منظر فقهای اهل سنت! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-2-3 حکم و موجب قتل شبه عمد از منظر فقها. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

2-2-4 ارکان ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقهای اهل سنت! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

الف: عملی که منجر به فوت مجنی علیه شود. Error! Bookmark not defined.

ب: مجرم در ارتکاب عمل، عامد باشد. Error! Bookmark not defined.

2-2-5 رابطه سببیت میان عمل جانی و مرگ مجنی علیه ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فصل سوم

مفهوم و مصادق ضرب و جرح منجر به فوت از منظر کود جزای افغانستان

3-1 ماهیت و عناصر ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه کود جزا! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3-1-1 ماهیت ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه کود جزا! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3-1-2 عناصر ضرب و جرح منجر به فوت از دیدگاه کود جزا! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3-2 فعل مرتکب و اشتباه در جنایت ضرب و جرح منجر به فوت از منظر

کود جزا. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3-3 حالات مشدده در جرم ضرب یا جرح منجر به مرگ! ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فصل چهارم

مجازات ضرب و جرح منجر به فوت

3-1 مجازات جرم ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقها .. ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.

3-1-1 مجازات جرم ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقهای اهل سنت! ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.

الف: مجازات اصلی (قصاص) Error! Bookmark not defined.

ب: مجازات اصلی (دیه و كفاره) ... Error! Bookmark not defined.

ج: مجازات‌های بدلی (محروم شدن از میراث و وصیت) Error! Bookmark
not defined.

3-1-2 مجازات جرم ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقهای اهل تشیع

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

الف: قصاص Error! Bookmark not defined.

ب: پرداخت دیه Error! Bookmark not defined.

3-2 مجازات جرم ضرب و جرح منجر به فوت از منظر کود جزا ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.

3-3 وجوه اشتراک و افتراق ضرب و جرح منجر به فوت از منظر فقه و کود

جزا ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

3-3-1 وجوه اشتراک ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

الف: وجوه اشتراک فقه امامیه با فقه اهل سنت در خصوص ضرب و جرح

منجر به فوت Error! Bookmark not defined.

ب: وجوه اشتراک فقه با کود جزا در خصوص ضرب و جرح منجر به فوت

..... Error! Bookmark not defined.

3-3-2 وجوه افتراق ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

الف: وجوه افتراق فقه امامیه با فقه اهل سنت در خصوص ضرب و جرح

منجر به فوت Error! Bookmark not defined.

ب: وجوه افتراق فقه با کود جزا در خصوص ضرب و جرح منجر به فوت

..... Error! Bookmark not defined.

فصل پنجم

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه گیری 8

پیشنهادات 10

فهرست ها ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فهرست آیات ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فهرست احادیث نبوی ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فهرست منابع ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED. **CONCLUSION**

نتیجه گیری

با توجه به مباحث و موضوعات فوق، نتایجی که از فرایند این موضوع حاصل می شود، قرار ذیل مورد بحث و بررسی قرار می گیرد:

آن گونه که در فرضیه اصلی تحقیق حاضر بیان گردیده است که فقهاء نظر به دیدگاه و آراء شان در خصوص جرم ضرب و جرح منجر به فوت دیدگاه های متفاوت دارند و هر یک با توجه به زمینه های فکری شان نظریات در خصوص موضوع ضرب و جرح منجر به فوت پرداخته اند و همچنان در بعضی از موارد اشتراکاتی نیز دارند. همچنان کود جزای افغانستان در خصوص جرم ضرب و جرح منجر به فوت پرداخته است و مرتکبین آن را با در نظر داشت ماهیت جرمی شان به مجازات مشخصی حکم کرده است. با توجه به این، از مباحث این تحقیق چنین ثابت گشت که اکثراً فقهای کرام اعم از اهل سنت و امامیه بر شرایط تحقق ضرب و جرح منجر به فوت موافقت دارند، البته بسیاری اندک تفاوت دیدگاه در خصوص ماهیت جرم قتل شبه عمد میان فقهای اهل سنت موجود است که یک عده اندک آنها قتل را به دو گروه (عمد و خطا) تبیین می کنند و عده اکثر آنها به سه گونه قتل (عمد، شبه عمد و خطا) اجماع نظر دارند. همچنین، کود جزای افغانستان نیز با آراء فقهاء موافق بوده و جنایت شبه عمد را از جمله جرایم سنگین و از جمله قتل شبه عمد بررسی کرده است و در خصوص شناخت آن یک سلسله موارد را در نظر گرفته است.

در واقع، ماهیت ضرب و جرح یا شناخت اصلیت جنایت ضرب و جرح نیز با اجماع آراء همه یکسان موافق نظر اند و در فرضیه اصلی تحقیق هم چنین پیش بینی شده بود که گمان بر این است ضرب و جرح منجر به فوت همان وضعیتی که شخص در اثر وارد کردن صدمه به بدن مجنی علیه وارد می کند که سبب تورم یا کبودی یا پیچ خوردن مفاصل بدون شکستگی آنها یا خون مردگی یا خون ریزی داخلی در بدن شود و با قطع نسج و جاری شدن خون از بدن همراه نباشد و همچنان وارد کردن زخم به بدن است که سبب خراشیدگی یا بریدگی یا پارگی یا قطع عضو یا سوختگی یا شکستگی آن شود و توأم با قطع نسج و خونریزی بیرونی باشد

که در کل سبب مرگ مجنی علیه گردد. با توجه به این، دیدگاه‌ها همه موافق اند که جنایت ضرب و جرح که منجر به فوت گردد، یک رفتار مجرمانه ای است که هرچند عامل یا جانی قصد کشتن شخص را ندارد، اما در اثر وارد کردن ضربه یا عمل، سبب مرگ مجنی علیه می‌گردد که در واقع، این بحث شامل قتل شبه عمد می‌گردد و ماهیتاً با وارد کردن ضرب که همان کوفتگی و سیاهی بدون خون ریزی است و جرح وضعیتی است که در بدن مجنی علیه پارگی ایجاد شود و توأم خونریزی را در پی داشته باشد و در کل سبب مرگ آن گردد، می‌باشد.

طوریکه هویدا است جرم و مجرمیت از بدو پیدایش بشر وجود داشته و با این فرق که در زمان قدیم این پدیده شوم همواره جامعه بشری را به شکل ابتدایی به خطر انداخته اما با گذشت زمان و با پیشرفت علوم و تکنالوژی شکل پیشرفته را بخود گرفته است ولی همگام با آن با استفاده از تکنالوژی و علوم، جهت کشف و دریافت مدارک اثبات جرم و دستگیری مجرمین و سپردن آنها به چنگ قانون پیشرفته‌های قابل ملاحظه ای صورت گرفته است. مثلاً برداشت نشان انگشت از صحنه جرم کمک شایانی در کشف و شناسایی مجرم میکند و به همین ترتیب در جرایم قتل آثاری چون نشان انگشت، پل پا، چاقو، خون، پوچک و مرمی که در صحنه جرم، مجرم از خود بجا می‌گذارد هرکدام از این مدارک کمک شایانی در شناسایی مجرمین واقعی میکند.

همچنین، فقهای کرام اعم از فقهای اهل سنت و اهل تشیع در خصوص مجازات جرم ضرب و جرح که منجر به فوت گردد یا اینکه قتل شبه عمد تحقق یابد، مجازات‌هایی از قبیل: قصاص (در بعضی از موارد خاص)، دیه، زایل شدن حق و صیت و حرمان از میراث داده می‌شود. اما کود جزای افغانستان در خصوص مجازات این عمل چنین صراحت داده است که مرتکب جرم ضرب یا جرح منجر به مرگ به حبس طویل، محکوم می‌گردد و در بعضی از موارد، حالات مشدده را نیز در بر می‌گیرد.

پیشنهادات

آن گونه که معلوم است ضرب و جرح منجر به فوت، یکی از مهم ترین مطالبی است که در حقوق جزای اختصاصی جایگاه ویژه دارد و همچنان بحث حیات و مرگ انسان مطرح است؛ بنابراین، نتایجی را که از این پژوهش حاصل نمودیم، پیشنهادهای را هم در خصوص موضوع داشته باشیم:

1. آن گونه که معلوم است، ضرب و جرح منجر به فوت یک بحث مهم و اساسی است. بنابراین، نهادهای عدلی و قضایی در خصوص درک شاخصهای این موضوع باید تحقیقات گسترده و اساسی را انجام دهند تا مبادا خطایی در خصوص درک این جرم و مجازات آن رخ دهد.

2. در خصوص شناخت از ماهیت جرم ضرب و جرح منجر به فوت یا قتل شبه عمد، آنگونه که از فرایند منابع تبیین می شود، دیدگاه های مختلف و غیر منسجم در این خصوص موجود است. بنابراین، نهادهای مربوطه باید در انسجام این دیدگاه ها و ارائه یک نظر واحد جهت بهتر شدن روند شناخت این جرم تلاش نمایند.

3. نهادهای قانون گذاری افغانستان جهت پویا شدن قوانین جزایی کشور باید مطالب هرچه بیشتری را با در نظر داشت استانداردهای روز در نظر بگیرند، چون؛ موجودیت پراگندگی در یک سلسله موضوعات و ماده های کود جزا، عدم توضیح و شرح کود جزا، دخیل شدن یک سلسله موضوعات جدید در متن کود جزا و امثالهم سبب پراگندگی و از هم گسیختگی را در سیستم جزایی کشور بوجود آورده است.

4. این اثر هم به عنوان یک اثر علمی می تواند در خصوص موضوع آن، در نهادهای مربوطه کاربرد اساسی داشته باشد. بنابراین، نهادهای عدلی و قضایی می توانند از این اثر جهت پویا شدن منابع شان استفاده نمایند تا از یک طرف تشویقی برای محققین و دانش آموزان این سرزمین باشد و از سوی دیگر جهت انکشاف منابع جزایی مان مفید واقع شود.

فهرست منابع

1. ابرندآبادی، علی حسین، محقق، استاد، پژوهشگر و دانشمند حقوق در ایران است، او متولد (1331) در شهر بلوچستان می باشد. از جمله آثار وی: تاریخ حقوق کیفری بین النهرین، تهران: نشر سمت، سال: 1374.
2. ابن براج، قاضی، المذهب، قم: مؤسسه نشر الاسلامیه. 1406 هـ ق.
3. ابن ضویان، ابراهیم، بن محمد بن سالم، عالم، محقق و نویسنده، متولد 1353 هـ. در مصر می باشد، از جمله آثار وی، منار السبیل، بیروت: نشر، المکتب الاسلامی، 1409، ج 2.
4. ابن عابدین، محمد امین بن سید عمر، ردالمحتار علی درالمختار، بیروت، لبنان: دارالحياتراث العربی، 1413 هـ ق.
5. ابن رشد، محمد بن احمد، اندلسی، فیلیسوف، دانشمند و نویسنده دوران اش، زاده (1126)، در مراکش به دنیا آمده است، متوفی (1198) در همان درگذشت، از جمله آثار وی: فی هداية المجتهد. لاهور - پاکستان: مکتبه الماجديه، بی تا.
6. أبو عبد الله ابن ماجه محمد بن یزید القزويني (المتوفی: 273 هـ)، تحقیق: شعيب الارنوووط-عادل مرشد، محمد کامل قره بللی، عبدالطیف، حرزالله، شرح کتاب: حاشية السندی علی سنن ابن ماجه، بیروت: الناشر، دارالحياء، بی تا.
7. ابوداود، سلیمان بن اشعث سجستانی، سنن ابی داود. کراچی: سعیدیه کمپنی، 1948 م.
8. اتاسی، محمدخالد، شرح مجله الاحکام، پشاور: مطبعه حقانیه، 1382.
9. امامی، سید حسن، نویسنده، محقق، استاد دانشگاه تهران، متولد (1281)، متوفی (1358)، از جمله آثار ولی یکی بنام: حقوق مدنی، تهران: نشر اسلامی، 1389 هـ ش، جلد 5.
10. انتظاری، ابوالفضل، مدیر، استاد، محقق و نویسنده، متولد (1344)، در شهر تهران است، از جمله آثار وی: بررسی تطبیقی سقط جنین و آثار حقوق آن، تهران: نشر نگاه بینه، 1384 هـ ش.

11. انصاری، شیخ مرتضی، بن محمد، بن امین انصاری، یکی از علمای شیعه قرن 13 می باشد، او متولد (1214) در دزفول می باشد، سال وفات وی (1266) است، اولین اثرش: بنام مکاسب، تهران: نشر تبریز، 1351 هـ ش.
12. انصاری، مسعود و طاهری، پژوهشگر، نویسنده، استاد، سیاستمدار ایرانی، که متولد، (1302) در شهر تهران است، از جمله آثار وی: محمد علی، دانشنامه حقوق خصوصی، تهران: نشر سهامی انتشار، 1388 هـ ش.
13. انصاف پور، غلام رضا، نویسنده، محقق و حقوق دان افغانی، که متولد (1322)، در شهر کابل می باشد، سال وفات وی (1379) می باشد. از جمله اثر وی: فرهنگ فارسی کامل، کابل: نشر سرور سعادت، 1394 هـ ش.
14. انوری، حسن، محقق، لغت نویس، استاد، کارشناس ادبیات و مدیر که متولد (1312) در تکاب به دنیا آمد، او چندین اثر دارد از جمله: فرهنگ فشرده سخن، تهران: نشر علمی، 1390 هـ ش، ج 1.
15. ایمانی، عباس، فرزند، جعفر علی، ادیب، محقق و سرشناس، واژه های علمی، متولد (1333)، در منطقه همدان است، از جمله آثار وی: فرهنگ اصطلاحات حقوق کیفری، تهران: نشر جنگل، 1392 هـ ش.
16. بافرانی، حسن پور، حقوق جزای اختصاصی، تهران: نشر جنگل جاودانه، 1395 هـ ش.
17. البخاری، محمد بن اسماعیل، حافظ ابو عبدالله محمد بن اسماعیل بن ابراهیم بن مغیره بخاری، متولد (194 هـ ق)، در شهر بخارا متولد گردید، وی یکی از شخصیت های بزرگ تاریخ جهان است، در پرتو اسلام، قرآن و سنت جایگاه علمی دارد، راوی، محدث، استاد، فقیه و محقق، متوفی، (256) در قریه خرتنگ از دنیا رفت، از جمله آثار مهمترین آثار وی: صحیح البخاری، کتاب البیوع باب: بیع الثمار قبل أن یبدو صلاحها طبع اول.
18. بدوی، عبدالعظیم، بن بدوی، مختصر فقه از ادله قرآن کریم و سنت صحیح، زاهدان: نشر، احسان، 1393.

19. بروجردی، محمد عبده، عالم دینی، فقیه وقاضی در دوران اش، بن شیخ ملاحسین، بروجردی، متولی (1258-1346) از جمله اثرات یکی بنام: کلیات حقوق اسلامی، تهران: نشر پوهنتون تهران، 1339 هـ ق، ص 223
20. پاد، ابراهیم، بن مرحوم دکرت مهدی، در سال (1290) در تبریز به دنیا آمد، وی محقق، نویسنده، حقوق دان ایرانی است، از جمله آثار وی: حقوق جزای اختصاصی، جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی، تهران: نشر دانشکاه تهران، 1392 هـ ش.
21. الترمذی، ابو عیسی محمد بن، عیسی السلامی، خیرری البوغی، محقق، فقیه، راوی، عالم، محدث و دانشمند زمان اش، متولد (209) در خراسان می باشد، متوفی (279) است، از جمله اثرات وی، مهم ترین آن، سنن ترمذی، بیروت: الناشر، دارالغرب الاسلامی، 1996.
22. توانا، علی نجفی، پدرش، جعفر علی، محقق، سیاستمدار، مدرس دانشگاه و مدیر متولد (1330) در شهر تهران است، از جمله آثار وی: جرم شناسی، تهران: انتشارات خط سوم، 1389 هـ ش.
23. جمعی از نویسندگان، فرهنگ المعجم الوسیط، مترجم، محمد بندربیگی، تهران: نشر اسلامی، 1392 هـ ق، ج 2.
24. حافظ ابی عبدالرحمن احمد، بن شعیب، بن علی، بن بحر الخراسانی، احمد بن شعیب نسائی، معروف ب امام نسائی، نویسنده، فقیه، حافظ و عالم بزرگ، متولد (214)، در شهر نساء، متوفی (303) از دنیا درگذشت، مهم ترین اثر وی: سنن نسائی، مصر-قااهره: نشر، دارالتاصل، 1433.
25. الحر العاملی، وسایل الشیعه کتاب القصاص، ابواب قصاص فی النفس، (بی تا)، باب 11، حدیث 3، ج 29.
26. حسن صادق المرصفاوی: المرصفاوی فی قانون العقوبات الخاص، بیروت: نشر، المعارف بالاسکندریه، 1987.
27. خویی، آیت الله، مبانی تکملة المنهاج، قم: نشر مؤسسه احیاء آثار امام خویی، 1422 هـ ق، ج 42.

28. دادستان، پریرخ، بنت جلال الدین دادستان، نویسنده، محقق مدرس که متولد (1312)، شهر تهران می باشد، از جمله آثارش: روانشناسی جنائی، تهران: انتشارات سمت، 1387 هـ ش.
29. دانش، تاج زمان، متولد (1305 هـ) در تبریز است، وی نویسنده، حقوق دان و پژوهش گر است، از جمله آثار: جرم چیست؟ مجرم کیست، تهران: نشر کیهان، 1388 هـ ش.
30. رحیم، محمد عارف، حقوق جزای اختصاصی، مزار شریف: نشر ثقافت، 1397 هـ ش.
31. رسولی، اشرف، شرح کودجزای افغانستان، کابل: نشر، سعید، 1397.
32. الزحیلی، وهبة، بن مصطفی، یکی دانشمندان اهل سنت و جماعت در زمان عصر است، ولی متولد، (1932) در دیرعطیه دمشق سوریه به دنیا آمد، در سال (2013) وفات نمود، از جمله آثار این دانشمند یکی مهم ترین اثرش: الفقه الاسلامی و ادلته، دمشق: دارالفکر، 1989 م.
33. زراعت، عباس، محقق، دانشمند حقوق دان و استاد دانشگاه تهران است، ولی متولد (1344) در شهرستان کاشان است، از جمله آثار وی یکی بنام: حقوق جزای اختصاصی، تهران: نشر جنگل جاودانه، 1391 هـ ق.
34. الزمانی، سیمین بدیع، مجموعه قوانین مجازات اسلامی، تهران: سیانوش، 1383 هـ ش.
35. زنجانی، عباس علی عمید، عضو وابسته به گروه آموزشی حقوق عمومی، محقق و استاد متولد (1316) در زنجان ایران، به دنیا آمد، سال وفات (1390)، از جمله آثار وی یکی: دانشنامه فقه سیاسی، تهران: نشر پوهنتون تهران، 1389 هـ ق، ج 2.
36. زینالی، توحید، جرم ضرب و جرح عمدی در رویه دادگاه ها، تهران: انتشارات چراغ دانش، 1396 هـ ش، ج 1.
37. سابق، سید، فقیه، عالم، و استاد، متولد (1335 ق) در شهر منوفیه در مرکز باجور در روستای اسطنها، می باشد، متفی (1420) در هماه شهر است، از جمله آثار وی: فقه

- السنة، طبع دوم، بيروت: نشر دار الكتاب العربية
سال ۱۳۹۷ هـ ق.
38. السجستاني، أبو داود سليمان بن الأشعث السجستاني (سال وفات: 275 هـ)، سنن أبي داود، تحقيق كننده: شعيب الأرنؤوط - محمّد كامل قره بللي، بـيرت: نشر، دار الرسّالة العالمية، ج 1، 1430 هـ - 2009 م.
39. سروري، عبدالبصير، كريمنولوژی. كابل: انتشارات رسالت، 1391 هـ ش.
40. سلطاني، سلطان شاه، قواعد فقهي، مزار شريف: انتشارات الماس، چاپ اول، 1388.
41. شامبياتي، هوشنگ، حقوق جزای اختصاصی (جرايم عليه اشخاص)، تهران: نشر مجد، 1395 هـ ق.
42. شهيد اول، اللمعه دمشقيه، نجف: مطبعة الاداب، 1390 هـ ق، ج 10.
43. شهيد ثانی، زين الدين بن نورالدين، على بن احمد عاملي جبعي، ابن حاحه نحاري، متولد (911)، در لبنان است، او فقيه و عالم شيعه بوده است، متوفی (965) بوده از جمله آثار وی: مسالك الافهام فی شرح الشرايع الاسلام، قم: مكتبة البصيرتي، (بی تا)، ج 15.
44. صانعی، يوسف، فقه الثقلين فی شرح تحرير الوسیله، قم: نشر مؤسسه العروج، 1382 هـ ش.
45. ظريف علم، استانكزی، محمد، جرايم ناشی از فساد اداری، مطبع مسلم: چاپ اول میزان 1392 هـ ش.
46. عبدالرحمن الجزایری. الفقه على المذاهب الاربعه. قاهره: دارالحديث، بی تا.
47. عبدالله، نظام الدين، پدرش، سخی داد، نویسنده، حقوق دان و محقق افغانستاني که متولد (1358) در ولسوالی شکر دره ولایت کابل است، از جمله آثارش: فرهنگ اصطلاحات حقوقی افغانستان، کابل: نشر سعید، 1396 هـ ش.
48. عسقلانی، ابوالفضل شهاب الدين احمد بن علی بن محمد الکنانی العسقلانی، متوفی (773-852) یکی از علمای بزرگ حدیث و فقه اهل سنت الجماعت، از جمله آثار این عالم،

- بلوغ المرام من أدلة الاحكام، ترجمه: حسين تاجر، گله داری، پشاور: نشر، مكتبه علم و فرهنگ، بی تا.
49. علامه حلی، حسن بن یوسف، بن مطهر حلی، فقیه، نویسنده و عالم اهل شیعه، متولد (648)، در حله ایران است، متوفی (726) می باشد، از جمله آثار وی یکی بنام: قواعد الاحكام، قم: مؤسسه نشر الاسلامیه، 1413 هـ ق، ج 3.
50. علی آبادی، عبدالحسین، استاد، دانشمند و حقوقدان ایرانی که پدرش، میرزا، حسین، متولد (1277)، در تهران می باشد، از جمله آثار وی: حقوق جنایی، تهران: نشر سمت، 1382 هـ ش.
51. علی، شیخ الاسلام برهان الدین ابوالحسن، هدایة فارسی، پشاور: انتشارات پشاور، 1410 هـ ق.
52. عمر، احمد مختار، معجم اللغة العربیه المعاصره، قاهره: نشر، عالم الکتب، بی تا، واژه ضرب.
53. عوده، عبدالقادر، بررسی تطبیقی حقوق جزای اسلام و قوانین عرفی، حقوق جزای اختصاصی، مترجم، حسن فرهودی نیا، تهران: نشر احسان، 1394 هـ ق، ج 2.
54. عوض محمد، عوض، دراسات فی الفقه الجنائی الإسلامی، کویت: دارالبحوث العلمیة، 1403 ق.
55. فاریابی، محمد عظیم، استاد و محقق حقوق در افغانستان، متولد (1341) در ولایت فاریاب افغانستان است، از جمله آثار یکی بنام حقوق جزای اختصاصی، کابل: نشر رسالت، 1396 هـ ش.
56. فاضل هندی، بهاء الدین محمد، او عالم، دانشمند، محقق و نویسنده بزرگ در زمان حالش بود، زاده (1062 ق)، در اصفهان متولد، در سال (1137) وفات نموده است از جمله آثار وی: در کشف الثام عن قواعد الاحكام، قم: نشر مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت، (بی تا).
57. فاضل هندی، کشف الثام عن قواعد الاحكام، قم: نشر مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت، (بی تا)، ص 441
58. فرهیخته، شمس الدین، محقق و نویسنده ایرانی، متولد (1312)، در تهران می باشد، او اولین اثر، بنام: فرهنگ فرهیخته، تهران: نشر زرین، 1377 هـ ش.

59. قیاسی، جلال الدین، قتل ناشی از سرایت، (بررسی فقهی و حقوقی)، فصل نامه پژوهش های حقوقی، دوره یازدهم 1394 هـ ق، شماره 1.
60. کاسانی، ابوبکر بن مسعود، بدایع الصنایع. بیروت: مطبعه دارالکتب عربی، 1982 م.
61. کاسانی، ابوبکر بن مسعود، محقق، نویسنده، عالم و فقیه، سال و جای تولد دقیق معلوم نیست، از جمله اثرات وی، یکی بنام: بدائع الصنایع فی ترتیب الشرائع، بیروت: دارالکتب العلمیه، ج 3، 1406، ص 180. محمد امین ابن عابدین، بن عمر، رد المختار علی الدر المختار، بیروت: دارالفکر، ج 4، 1412.
62. کی نیا، مهدی، متولد (1297) در شهر تهران ایران به دنیا آمد، وی حقوق دان، سیاستمدار و معروف به پدر جرم شناسی ایران بوده است، سال وفات (1374) در ایران به خاک سپرده شد، از جمله آثار وی: جامعه شاسی جنایی، تهران: نشر میزان، 1389 هـ ش.
63. گلدوزیان، ایرج، بایسته های حقوق جزای عمومی، تهران: نشر میزان، 1396 هـ ق.
64. لمرغینانی، برهان الدین ابوالحسن علی بن ابی بکر، بن عبدالجلیل بخاری، فقیه قرن ششم، متولد (530) در شهر مرغینان به دنیا آمد، متوفی (586) از دنیا رفت، از جمله آثار وی مهم ترین، آن: الهدایة، پشاور: نشر، مکتبه رحمانیه بی تا، ج 1.
65. لنگرودی، محمد جعفر جعفری، بن شیخ موسی، جعفری لنگرودی، فقیه، مجتهد، فیلسوف، ادیب، شار و حقوق دان ایرانی، متولد (1302 هـ)، در استان گیلان است، از جمله آثار وی، مهم ترین آثارش: ترمینولوژی حقوق است، تهران: انتشارات گنج دانش، 1385 هـ ق.
66. محمد بن اسماعیل، الامیر الیمنی، الصنعانی، محقق، فقیه، نویسنده و عالم، متولد (1182)، در شهر مصر می باشد، از جمله اثرات وی یکی بنام: سبل السلام، مصر- قاهره: نشر، دارالحدیث، 1418 هـ. ج 3.

67. محمدی، ابوالحسن، حقوق کیفری اسلام، تهران: نشر مرکز پوهنتونی، 1364 هـ ش.
68. مصری، سید سابق، فقه السنه، ترجمه، محمود ابراهیمی، تهران: نشر احسان، 1391 هـ ق.
69. مطهری، محمد، مستند تحریر الوسیله (کتاب القصاص)، قم: مطبعة الخيام، 1400 هـ ق.
70. معین، محمد، پدرش، شیخ ابوالقاسم، اسم فامیلی، معین، ادیب، نویسنده، و از بزرگترین محققان حوزه و آژیه شناسی که تولد (1297)، در محله زرجوب رشت است، او آثاری زیادی دارد از جمله: فرهنگ فارسی معین، تهران: نشر ادنا، 1391 هـ ق.
71. ملک محمدی، محمد رضا، استاد و محقق که متولد (1315) در شهر قوم است، سال وفات وی (1361) بوده است، از جمله آثارش: نگرش تاریخی بر مجازات قصاص، تهران: نشر پوهنتون امام صادق، 1377 هـ ش.
72. موسوی خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، تهران: نشر مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، 1379 هـ ق.
73. موسی، ابوالحمد احمد، متولد (1911) در شهر الخلفیه استان سوهاک می باشد، مرد سیاست مدار، استاد دانشگاه، مدیر، نویسنده و محقق در زمان اش بود، سال وفات وی (1986) است، از جمله آثار وی یکی بنام: الجرایم و العقوبات فی الشریعة الاسلامیه، قاهره: جامعه الازهر، 1975 م.
74. نجفی، محمد حسن، جواهر الکلام، تهران: دارالکتب الاسلامیه، 1384 هـ ش، ج 12.
75. النسائی، احمد بن علی بن شعیب بن علی بن سنان بن بحر بن دینا، ابو عبدالرحمن احمد بن شعیب، النسائی، (وفات 303 هـ) اثر، کتاب، السنن الکبری (سنن النسائی الکبری) المحقق: حسن عبدالمنعم شلبي، بیروت: الناشر، الرسالة، موسسه، 1421.
76. نوری، محمد اسماعیل، استاتید، نویسنده، محقق، از علمای شهرستان ماهدشان زنجان، متولد (1329) در شهر زنجان ایران

- است، از جمله آثار وی یکی بنام: آشنایی با ابواب فقه، تهران: نشر کتابخانه مدرسه فقاہت، 1390 هـ ش.
77. الہی منش، محمد رضا، حقوق دان، استاریار و پژوهشگر حقوق متولد (1332) در شہر یزد ایران است، او چندین اثر دارد از جمله: حقوق کیفری اختصاصی (جرائم علیه اشخاص)، تهران: نشر مجد، 1396 هـ ش.
78. وزارت عدلیہ، جریدہ رسمی، کود جزای افغانستان، کابل: نشر وزارت عدلیہ، 1396 هـ ش.
79. یاسین، محمد نعیم، الوجیز فی الفقه الجنائی. کویت دارالفرقان، 183 م.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af